

همیشه برای خانگی

عکس: پایگاه حفظ و نشر آثار آیت‌الله خاوندی

روضه خانگی، راه افزایش انس باقرآن است

گفت‌وگو با حجت الاسلام ناصر رفیعی درباره انس با قرآن کریم که در ماه رمضان امسال رواج پیدا کرد

گزارش

علی‌الله سلیمی

روزنامه‌نگار

حجت‌الاسلام و المسلمین ناصر رفیعی محمدی معروف به استاد رفیعی در سال ۱۳۴۴ در قم متولد شد. تحصیلات خود را در قم گذراند و در سال ۱۳۶۲ موفق به اخذ دیپلم در رشته علوم تجربی شد و

همان سال وارد حوزه مقدسه قم شد. وی طی ۵سال دوره سطح را تا پایان کفایه به اتمام رساند و در پایه پنجم از امتحانات در آزمون شورای مدیریت حوزه ر تبه اول را کسب کرد. به همین مناسبت یک دوره بحارالانوار از حضرت امام خمینی (ره) به‌عنوان جایزه دریافت کرد. ایشان دروس سطح و خارج را نزد استادانی همچون آیات عظام فاضل‌لنکرانی، مظاهری، وجدانی، فخر، اعتمادی،

سوره‌های کوچک قرآن را همراه با ترجمه‌هایشان حفظ کنید؛ چون ما وقتی کاری را بزرگ می‌کنیم، انجام آن سخت می‌شود؛ اما قرائت همراه با فهم و تفسیر آیات کار را برای ما آسان‌تر می‌کند و طرح حرکت هم‌افزای ملی زندگی با آیه‌ها گام بلند و موثر نهضت قرآنی در این مسیر است. پویش زندگی با آیه‌ها با همین نگاه توانست با برچسته کردن تنها یک آیه در روز زمینه تدبر و تفکر در آیات قرآن را فراهم کند.

آیات قرآن هم توصیه‌مستقیمی در این زمینه دارد؟

قرآن ما را سفارش به خواندن کرده‌است؛ چنان‌که خداوند در آیه ۲۰ سوره مزمل می‌فرماید: «فَاقْرَءُوا مَا تَنْصُرُ مِنْهُ» در هر حال آنچه میسر و آسان باشد به قرائت قرآن بپردازید». قرآن همچنین درباره آثار خواندن قرآن در آیه ۲۲ سوره اسراء می‌فرماید: «وَنُزِّلَ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شَفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ؛ و ما آنچه را برای مومنان مایه درمان و رحمت‌است از قرآن نازل می‌کنیم». لذا قرآن هم شفا و هم رحمت است. آیه ۵۷ سوره یونس نیز نزول قرآن را شامل موعظه، شفابخشی، هدایت و رحمت می‌داند و می‌فرماید: «فَذُجِّتُمْ مَوْعِظَةً مِنْ رَبِّكُمْ وَشَفَاءٌ لِمَا فِي الصُّدُورِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ؛ همانا از سوی پروردگار تان پند و اندرزى برای شما آمد که مایه شفاى راى آنچه در سینه‌هاى شماست و هدایت و رحمتى برای مومنان است.» سفارش به خواندن قرآن و بیان آثار آن کلام خداست؛ هر کسى را باید با کلامش شناخت. حضرت امیر(ع) در نهج‌البلاغه می‌فرماید خدا در قرآن تجلی کرده است؛ منظور از این سخن کلام خداوند است. اگر بخواهید بدانید که خدا کیست و حرفش چیست طبعاً باید با قرآن آشنا شوید؛ به همین دلیل به قرائت قرآن توصیه شده‌است. به‌دلیل جنبه عقلائیت و تفکری که قرآن در انسان ایجاد می‌کند، هر مسلمانی مثل بارمندان به سایر ادیان باید در درجه نخست با کتاب دینی خود آشنا شود.

در ماه رمضان امسال از برنامه محفل هم استقبال چشمگیری شد که جلوه‌اصلى آن در محفل ۱۲۰ هزار نفری امام حسنى‌ها در استادبوم آزادى بود. نظر شما در این زمینه چیست؟

با یانی، دوزدوزانى، صلواتى، راستى، کاشانى و ستوده تلمذ کرد. -استاد رفیعی ضمن گذراندن دروس اصلی حوزه دیگر مباحث علمی را نیز نزد استادان متعددی فراگرفت. او هم‌زمان با حوزه علمیه به تحصیل در دانشگاه نیز پرداخت و در سال ۱۳۷۷ موفق به اخذ دکتری با رتبه عالی در رشته علوم قرآن و حدیث شد. از حجت‌الاسلام رفیعی آثار، مقالات و کتاب‌های متعددی منتشر شده‌است. از

محفل یکی از برنامه‌های شاخص قرآنی در ماه رمضان امسال بود که اقبال مختلفی را سرنوץ می‌آورد؛ یعنی یک بچه ده‌ساله وقتی حافظ قرآنی را می‌دید، احساس می‌کرد که باید به این سمت برود؛ چون ما غالباً الگوپذیریم. وقتی یک خنم‌خند کتاب می‌بیند که مثلاً یک بچه او نیست یا بچهای که مشکل ذهنی دارد قرآن را حفظ کرده‌است، همین باعث ایجاد انگیزه برای حفظ قرآن در او می‌شود. این برنامه پر مخاطب ضمن جاذبه‌ای که داشت، باعث ایجاد انگیزه در اقبال مختلف مردم به خواندن و حفظ قرآن شد. برنامه محفل خیلی‌ها را به سمت قرآن سوق داد و متولیان این برنامه از جمله سازمان تبلیغات اسلامی کمک کردند کار فرهنگی خلافت‌ه و نوآر نه‌ای انجام شود. فرمایش رهبر انقلاب در نماز عبد فطر نیز مهر تاییدی بر این کار خوب بود.

به‌نظر شما چه راه‌های دیگری برای انس با قرآن وجود دارد؟

یکی از راه‌های انس بیشتر مردم با قرآن رواج روضه‌های خانگی است. در ایام محرم روضه‌های خانگی رواج پیدا می‌کند و شلوغ می‌شود؛ چون خانم‌ها اغلب در این آ‌ماه محرم و صفر نذر دارند که در خاتمه‌شان روضه برپا کنند. اما این‌ها روضه‌های خانگی باید در تمام ایام سال و برای جلسات قرآنی نیز برپا شود. نذرهای ما می‌تواند به سمت جلسات قرائت قرآن، تفسیر قرآن و مانند آنها سوق پیدا کند تا ان‌شاءالله زمینه‌های انس مردم با قرآن بیش از پیش فراهم شود.

من همیشه می‌گویم شاید نتوانید همه قرآن را حفظ کنید اما رن‌های قرآن با سوره‌های کوچک قرآن را همراه با ترجمه‌هایشان حفظ کنید؛ چون ما وقتی کاری را بزرگ می‌کنیم، انجام آن سخت می‌شود؛ اما قرائت همراه با فهم و تفسیر آیات کار را برای ما آسان‌تر می‌کند

کم نیست شمار دستگاه‌ها و سازمان‌هایی که تماماً با بودجه فرهنگی فعالیت می‌کنند و گروه‌هایی که با جذب کمک‌های دولتی و البته دغدغه و هزینه‌کرد مردمی مشغول به امور فرهنگی هستند؛ اما اگر کسی سراغ میزان اثرگذاری آنها برود نمی‌تواند رقم مشخصی از استقبال مخاطب را پیدا کند. به‌نظر می‌رسد که اینجا کمیت مخاطب‌شناسی تصمیم‌گیران و تصمیم‌سازان فرهنگی کشور لنگ می‌زند و گرنه نه کمبود بودجه آنچنان اثرگذار است و نه تمایل گروه‌های مردمی به کارهایی با محوریت قرآن و معارف کاهش یافته‌است. در پله چهارم این یادداشت‌ها باید یک نگاه از بالا به مسیر پیش رو داشت. این مشارکت بالا و این استقبال چشمگیر از فعالیت‌های قرآنی گرچه شیرین است، گرچه مورد استقبال رسانه‌ها قرار گرفته و در مقام بالاتر گرچه موجب ابراز خرسندی رهبر معظم انقلاب نیز شده‌است اما این آغاز راه‌است. باید با استفاده از تجربیات پویش زندگی با آیه‌ها و توفیقی که در جذب مشارکت مردمی داشت مسئولان فرهنگی ما طوری گام بردارند که در سال‌های آتی این مشارکت نه تنها به تمامی مردم ایران تسری پیدا کند بلکه روزی برسد که رایجه فعالیت‌های قرآنی کشور، شامه همه مسلمانان جهان را بنوازد.

همگام با نمايشگاه کتاب

نیت‌نام کتابفروشی‌ها در سامانه «بازار کتاب»
در سامانه «بازار کتاب» برای حضور در بخش مجازی سسی‌وپنجمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران آغاز شد. حضور کتابفروشی‌ها در بخش مجازی این نمايشگاه تنها از طريق فضويت در سامانه «بازار کتاب» فراهم است. کتابفروشی‌هایی که عضو سامانه «بازار کتاب» نیستند می‌توانند برای ثبت‌نام در این سامانه از طریق درگاه «بازار کتاب» بسه آدرس V.bazarketab.ir اقدام کنند تا پس از تأیید عضویت و شروع فعالیت در این سامانه، بتوانند در بخش مجازی این دوره‌از نمايشگاه حضور پیداکنند.

جلسه شورای سیاستگذاری نمايشگاه کتاب

جلسه مشترک اعضای شورای سیاستگذاری و شورای برنامه‌ریزی سسی‌وپنجمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران روز چهارشنبه برگزار شد و در آن یاسر احمدوند، رئیس سسی‌وپنجمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران گفت: همه فعالیت‌های این نمایشگاه باید حول محور کتاب طراحی و تدوین شود. نمايشگاه بین‌المللی کتاب تهران صرفاً یک برن‌لله اجتماع مردم نیست و هر اتفاقی که در آن رخ می‌دهد باید با کتاب نسبت داشته باشد. فعالیت‌ها و برنامه‌های فرهنگی را باید متناسب با حوزه کتاب طراحی‌کرد و اولویت این است که مردم، کتابخوان، ناشران، فعال و نویسندگان، انگیزه‌مند شوند.

نسبت نمايشگاه کتاب با مقوله گردشگری ادبی

اکبر رضوانیان، کارشناس ارشد گردشگری درباره نسبت نمايشگاه کتاب با مقوله گردشگری ادبی گفت: هر چه برنامه‌ها، نمايشگاه کتاب برپا‌تر باشد، بازتاب آن در جامعه بیشتر خواهد بود. برگزاری تورهای بازدید از نمايشگاه کتاب، یکسای اقدام‌های مرتبط با گردشگری ادبی است و هم‌زمان با برگزاری نمايشگاه کتاب، تاکنون تعداد قابل‌توجهی از این‌تورها برگزار شده و مخاطبان در تمام ادوار برگزاری نمايشگاه کتاب، نویسندگان بزرگ و نامدار کشور را ملاقات کرده‌اند.

ایرانیان همیشه کتاب را دوست داشته‌اند

سید کلیم اصغر، عضو هیأت علمی گروه فارسی جامعه ملیه اسلامیة مولانا محمدعلی جوهر در کتاب درباره نمايشگاه دولتی تهران گفت: در نمايشگاهی که در تهران برگزار می‌شود، مردم با ذوق و شوق شرکت می‌کنند و کتاب می‌خرند و من این کیفیت حضور مردم را در جاهای دیگر ندیده‌ام. ایرانیان همیشه کتاب را دوست داشته‌اند. با وجود وسایل الکترونیکی و کتاب الکترونیک و کتاب‌موبای و پیشرفت اینترنت که باعث شده در جاهای دیگر کتاب را از ایسن‌تر کسی مانند دنیانی بزرگ تبلیغات داشت می‌گریخت و دنیانی هم همین راه را در فلسفه طی کرده‌است.

یادداشت

فرشاد شیرزادی

روزنامه‌نگار

شیخ‌بهایی را بهتر بشناسیم

گزارش همشهری به مناسبت روز بزرگداشت عالم بزرگ جهان تشیع

شیخ بهایی در واقع شخصیتی چندین ساحتی و جامع‌الاطراف داشت. همان‌طور که همه می‌دانیم او در روزگار صفویه می‌زیست و در آن روزگار رقیب و نظیری نداشت. دلایل این موضوع را هم می‌توان در این عناصر خلاصه کرد که او هم منجم بود و هم ریاضی‌دان و در مجموع علوم قدیم را خوب می‌دانست. شیخ بهایی هیچ‌گونه وابستگی به دربار به آن مفهوم «وابستگی و تعلق» نداشت و قضای روزگار وی را به صفویه منتسب می‌کرد. در واقع شیخ بهایی بزرگ‌تر از دربار صفویه بود.

شیخ بهاء‌الدین عاملی از جبل‌العامل لبنان آمد، ابتدا در ۱۳ سالگی وقتی به ایران آمد به قزوین رفت و سپس در ۱۷ سالگی راهی اصفهان شد که آن زمان پایتخت بود. شیخ بهایی از عالمان معتبر شیعه‌است. در واقع نه آن شیعه‌ای که مبلغی داشته باشد؛ او در عالم تشیع هیچ‌گونه دستگاه تبلیغاتی برای خود نداشت. اهل قرآن بود و با قرآن مؤانست داشت. بیشتر شهرت او به‌دلیل نبوغ ادبی و حکمی اوست. هم شعر می‌گفت و هم نثر می‌نوشت. او نه مانند دیگر شاعران عصر خود و پیش از خود بلکه در دنیسای تمثیل مانند شیخ محمود شبستری بود. شیخ بهایی را نه به‌عنوان آنکه شاعر است بلکه به‌عنوان کسی که معلومات عرفانی خود را منظوم می‌کند باید در تاریخ ادبیات فارسی به جای آورد. عرفان شیخ برخلاف بسیاری از هم‌عصرانش عرفان صوفیانه نیست. او عرفانش را مستقیماً از قرآن و اهل‌بیت(ع) وام می‌گیرد. اگر به کلیات آثارش رجوع کنیم، درخواهیم یافت که مثنوی‌های بسیار عارفانه‌ای دارد که در عین حال حکیمانه است. دلیل شهرت او هم در عالم شعریت و حکمت همین‌هاست: مثنوی‌هایی مانند «نان و حلوا» یا «شیر و شکر».

اگر به عناوین همین مثنوی‌ها هم بنگریم خواهیم دید که او از واژگان عامیانه استفاده می‌کند اما این استفاده به عبارتی استعاری و رمزی است و در واقع ریشه در تلمیح به قرآن و حدیث دارد. زبان او زبان عامه مردم و در عین حال همراه با همان عرفان و حکمت تشیع است که او به‌خودی خود به‌عنوان یک رسانه آن را بیان می‌دارد و تبیین می‌کند. به‌دلیل اینکه نجوم و ریاضیات می‌دانست در اصفهان آن دوره خدمات خارق‌العاده‌ای ارائه کرد که منار جنبان و حمامی که تنها با یک شمع روشن می‌ماند ۱۲مونه از ابتکاراتش است. همه تلاش می‌کردند که حمامی بسازند و او خلاقیت و نبوغ خود را در همین زمینه هم به خرج داد. به تعبیر حافظ می‌توان گفت که از خلاف آمد عادت به چنین کارهای بزرگی دست یازید و به قول حافظ «خلاف آمد عادت بطلب کام که من/ کسب جمعیت از آن زلف پریشان کردم».

به هر حال او دستانی در هیأت بطلمیوسی داشت که می‌توان به زبان امروزی آن را به نجوم تعبیر و خلاصه کرد. او به همین طریق آن حمام را تنها با یک شمع روشن می‌کرد. شیخ بهایی همچنین غزل‌های نابى دارد. نثر او هم نثری مطمئن و در عین حال سلیس و روان و همچنین رمزی و استعارى است. از میان نثر او می‌توان به «موش و گربه» اشاره کرد. فراموش نکنیم که «موش و گربه» عید زاکانی منظوم است اما این اثر شیخ به نثر نوشته شده و دنیایی سراسر متفاوت با اثر عید دارد. «موش و گربه» مولانا شیخ بهاء‌الدین عاملی سراسر حکیمانه و حکایتی مردمی و عادى است که از روزگار خود او برآمده‌است. معروف‌ترین غزل او را هم علیرضا افتخاری خوانده‌است. غزلی با این مطلع زیبا و عرفانی: «ساقیا بده جامی زان شراب روحانی/ تا دمی بیاسایم زین حجاب جسمانی».

چنین غزل‌هایی به غزلیات مولانا در دیوان شمس پهلوی می‌زند. مولانا و سننایی نیز به تعبیری صوفیانی‌اند که اندیشه‌شان ریشه درواقع ادامه‌دهنده راه مولانا و سننایی است و عرفان او خنقاوی نیست. هم سنایی و هم مولانا و هم عطار نیشابوری و همچنین فیض کاشانی و شیخ بهایی عارف‌اند اما عرفان آنها سلسله‌ای نیست، بلکه عرفانشان از دامان قرآن و اهل‌بیت(ع) نضج می‌گیرد و عرفانی حقیقی است؛ درست نقطه مقابل آنچه در عهد صفویه می‌ساختند و تبلیغ می‌کردند. منجم و ریاضی‌دان بودن شیخ به حکمت او افزوده چنانچه می‌تواند نقطه عطفی در جهان اندیشه او باشد. او در واقع نقطه مقابل حکیم عمر خیام نیشابوری در عالم حکمت و فلسفه است. خیام مانند شیخ، اتفاقاً ریاضی‌دان و منجم است اما خیام دهری است و دم را همیت نمی‌شمرد. شیخ بهایی اما به هیچ عنوان دهری نیست و از سوی دیگر از عرفان خنقاوی گریزان است.

عرفان او را میان معاصران باید در آثار اندیشه‌های دکتر غلامحسین ابراهیمی دبنئی جست‌وجو کرد. در واقع اگر بخواهیم به فلسفه معاصران نظر بکنیم، عرفان، نگاه و فلسفه او را امروز کسی مانند دنیانی بزرگ ادامه می‌دهد. شیخ بهایی از آنچه رنگ و بوی تبلیغات داشت می‌گریخت و دنیانی هم همین راه را در فلسفه طی کرده‌است.